Zbornik sudske prakse

MIŠLJENJE NEZAVISNOG ODVJETNIKA
ATHANASIOSA RANTOSA
od 18. prosinca 2025.[1]

Predmet C-145/24 P

BdM Banca SpA, prije Banca Popolare di Bari SpA
protiv

Europske komisije

„Žalba – Državne potpore – Potpora koju su dodijelila talijanska tijela u korist društva Banca Tercas – Intervencija Fonda interbancario di tutela dei depositi (Međubankovni fond za osiguranje depozita, Italija) (FITD) s ciljem pokrivanja gubitaka društva Banca Tercas i podupiranja njegove prodaje društvu Banca Popolare di Bari – Odluka Komisije (EU) 2016/1208 kojom se proglašava da mjera predstavlja državnu potporu nespojivu s unutarnjim tržištem – Odluka poništena presudom od 19. ožujka 2019., Italija i dr./Komisija (T-98/16, T-196/16 i T-198/16, EU:T:2019:167) – Presuda potvrđena u žalbenom postupku presudom od 2. ožujka 2021., Komisija/Italija i dr. (C-425/19 P, EU:C:2021:154) – Tužba za naknadu štete – Članak 340. drugi stavak UFEU-a – Rok zastare – Pojam ‚dovoljno ozbiljna povreda' prava Unije – Uzročna veza"

Uvod

1. Društvo BdM Banca S.p.A., prije Banca Popolare di Bari SpA (u daljnjem tekstu: žalitelj), u žalbi traži ukidanje presude Općeg suda Europske unije od 20. prosinca 2023., Banca Popolare di Bari/Komisija (T-415/21, u daljnjem tekstu: pobijana presuda, EU:T:2023:833), kojom je taj sud odbio njegovu tužbu za naknadu štete nanesene Odlukom Komisije (EU) 2016/1208 od 23. prosinca 2015. o državnoj potpori SA.39451 (2015/C) (ex 2015/NN) koju je Italija dodijelila društvu Banca Tercas (u daljnjem tekstu: odluka Tercas)[2].

2. Ovom se žalbom od Suda traži da ispita klasične aspekte tužbi zbog izvanugovorne odgovornosti Europske unije kao što su, najprije, početak roka zastare predviđen člankom 46. Statuta Suda Europske unije, konkretno kad je riječ o razlici između „neposredne" i „trajne" štete, zatim eventualna kvalifikacija povrede članka 107. stavka 1. UFEU-a kao „dovoljno ozbiljne" u smislu članka 340. drugog stavka UFEU-a i, naposljetku, ocjena uzročne veze između postupanja koje se stavlja na teret, u ovom slučaju Komisiji, i štete koju je navodno pretrpio žalitelj, osobito ako postoji više potencijalnih uzroka te štete.

[1] Izvorni jezik: francuski

[2] SL 2016., L 203, str. 1.

Okolnosti spora i pobijana presuda

3. U odluci Tercas Komisija je smatrala da intervencija Fonda interbancario di tutela dei depositi (Međubankovni fond za osiguranje depozita, Italija) (u daljnjem tekstu: FITD) koju je 7. srpnja 2014. Banca d'Italia (Talijanska središnja banka) odobrila u korist društva Banca Tercas (u daljnjem tekstu: Tercas)[3], čiju je cjelokupnu imovinu žalitelj držao od 1. listopada 2014., predstavlja državnu potporu nespojivu s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a koju treba vratiti njezin korisnik[4]. FITD je 4. veljače 2016. proveo „dobrovoljnu intervenciju" u korist Tercasa, a žalitelj je 14. srpnja 2016. preuzeo Tercas.

4. Presudom Općeg suda od 19. ožujka 2019., Italija i dr./Komisija[5], koja je u žalbenom postupku potvrđena presudom od 2. ožujka 2021., Komisija/Italija i dr.[6] (u daljnjem tekstu zajedno nazvane: presude Tercas), poništena je odluka Tercas. Nakon tih presuda žalitelj je od Komisije zatražio naknadu štete koju je navodno pretrpio zbog donošenja odluke Tercas, a Komisija je odbila taj zahtjev.

5. U pobijanoj presudi Opći sud odbio je žaliteljevu tužbu za naknadu te štete. Nakon što je utvrdio da nisu ispunjeni uvjeti koji se odnose na nezakonitost postupanja i postojanje uzročne veze[7], taj je sud zaključio da treba odbiti tu tužbu a da pritom nije potrebno ispitati uvjet koji se odnosi na stvarno postojanje štete[8].

Postupak pred Sudom i zahtjevi stranaka

6. Žalitelj je 26. veljače 2024. podnio žalbu protiv pobijane presude. On traži od Suda da, s jedne strane, ukine pobijanu presudu i, s druge strane, najprije, konačno odluči o sporu i naloži Uniji, koju zastupa Komisija, da mu isplati iznos od 203,3 milijuna eura na ime naknade imovinske štete i odgovarajući iznos na ime naknade neimovinske štete te da naloži Komisiji snošenje troškova, i, podredno, vrati predmet Općem sudu na ponovno suđenje.

7. Komisija traži od Suda da odbaci žalbu kao nedopuštenu ili da je, u svakom slučaju, odbije kao neosnovanu u cijelosti ili, podredno, da odbije zahtjev za naknadu štete kao potpuno neosnovan i naloži žalitelju snošenje troškova.

8. Na raspravi održanoj 30. rujna 2025. Sud je saslušao izlaganja stranaka i njihove odgovore na pitanja koja im je postavio.

[3] FITD-ova intervencija uključivala je tri mjere potpore, to jest, kao prvo, ulog od 265 milijuna eura za pokriće Tercasova negativnog kapitala, kao drugo, jamstvo u iznosu od 35 milijuna eura za pokriće kreditnog rizika koji je proizlazio iz određenih Tercasovih izloženosti i, kao treće, jamstvo u iznosu od 30 milijuna eura za pokriće troškova oporezivanja prve mjere.

[4] Tijekom 2012., nakon što je Talijanska središnja banka utvrdila nepravilnosti, talijanska vlada stavila je Tercas pod izvanrednu upravu. Nakon FITD-ove intervencije ta je mjera ukinuta i provedeno je nekoliko povećanja kapitala, koje je, među ostalim, proveo žalitelj s ciljem ponovnog uspostavljanja financijske situacije Tercasa.

[5] T-98/16, T-196/16 i T-198/16, u daljnjem tekstu: presuda Tercas Općeg suda, EU:T:2019:167

[6] C-425/19 P, u daljnjem tekstu: presuda Tercas Suda, EU:C:2021:154

[7] S jedne strane, kad je riječ o uvjetu koji se odnosi na nezakonitost postupanja koje se stavlja na teret Komisiji, iako je Opći sud utvrdio da članak 107. stavak 1. UFEU-a na koji se u ovom slučaju poziva žalitelj treba kvalificirati kao „pravilo kojim se dodjeljuju prava pojedincima" (točke 76. do 96. pobijane presude), zaključio je da ne postoji dovoljno ozbiljna povreda tog pravila (točke 101. do 125. te presude). S druge strane, kad je riječ o uvjetu koji se odnosi na postojanje uzročne veze, Opći sud zaključio je da žalitelj nije utvrdio postojanje izravne uzročne veze između navodno nezakonitog postupanja Komisije i navodnih šteta (točke 126. do 161. navedene presude).

[8] Opći sud ipak je odlučio da je tužba zastarjela kad je riječ o jednoj osnovi štete koju ističe žalitelj, odnosno onoj povezanoj sa štetom koja se temelji na smanjenju broja zaposlenika(točka 61. pobijane presude).

Analiza

9. Žalba sadržava tri žalbena razloga od kojih se prvi odnosi na zastaru pokretanja postupka u predmetima koji proizlaze iz izvanugovorne odgovornosti, u smislu članka 46. Statuta Suda Europske unije, kad je riječ o jednoj osnovi štete; drugi na kvalifikaciju navodne povrede članka 107. stavka 1. UFEU-a kao „dovoljno ozbiljne" u smislu članka 340. drugog stavka UFEU-a; i, treći, na postojanje uzročne veze između postupanja koje se stavlja na teret Komisiji i štete koju je navodno pretrpio žalitelj u smislu potonje odredbe.

Prvi žalbeni razlog

10. Prvi žalbeni razlog temelji se na povredi članka 46. Statuta Suda Europske unije jer je Opći sud utvrdio da je tužba nedopuštena u dijelu koji se odnosi na štetu povezanu sa smanjenjem broja zaposlenika. Žalitelj prigovara Općem sudu da je smatrao da je ta šteta nastala prilikom donošenja plana poticaja koji je uspostavljen 30. prosinca 2015. (u daljnjem tekstu: plan poticaja) [9] i da je bila trenutačna [10] iako navedena šteta zapravo nije proizišla iz tog plana, nego iz naknadnih postupaka koji su doveli do konkretnog smanjenja broja zaposlenika i stoga je trajne prirode [11].

11. U skladu s člankom 46. Statuta Suda Europske unije, koji se primjenjuje pred Općim sudom u skladu s člankom 53. prvim stavkom tog Statuta, postupci protiv Unije u predmetima koji proizlaze iz izvanugovorne odgovornosti ne mogu se pokrenuti nakon proteka roka od pet godina od nastanka događaja koji je povod pokretanju postupka [12]. Prema sudskoj praksi Suda, taj rok počinje teći kada su ispunjeni uvjeti o kojima ovisi obveza popravljanja štete i posebice kada je šteta koju je potrebno popraviti konkretizirana [13]. Stoga navedeni rok ne počinje teći od datuma štetnog događaja, nego od trenutka u kojem je šteta stvarno nastala u odnosu na osobe o kojima je riječ [14].

12. U točki 61. pobijane presude Opći sud samo ističe da šteta koja se temelji na smanjenju broja zaposlenika proizlazi iz plana poticaja koji je uspostavljen 30. prosinca 2015. i da je stoga rok zastare istekao kada je žalitelj podnio zahtjev Komisiji, pri čemu ne iznosi eksplicitna objašnjenja u pogledu prirode predmetne štete.

[9] Konkretnije, riječ je o sporazumu sklopljenom između žalitelja i sindikalnih organizacija koji se odnosi na plan poticaja za odlazak namijenjen zaposlenicima kako bi se njihov broj smanjio za 85 osoba.

[10] Stoga je rok zastare od pet godina istekao kada je žalitelj Komisiji podnio svoj prethodni zahtjev za naknadu štete (vidjeti u tom pogledu točke 61. i 68. pobijane presude).

[11] Prema žaliteljevu mišljenju, šteta o kojoj je riječ nije odmah bila zamjetljiva prilikom uspostavljanja plana poticaja (30. prosinca 2015.) jer je na taj datum bilo moguće samo procijeniti iznos pokrića troškova (koji je unaprijed izdvojen tijekom financijske godine 2015.), dok su isplate izvršene kasnije, odnosno kada su zaposlenici prihvatili taj plan koji je predložio žalitelj. Prema mojem mišljenju, za razliku od stajališta koje zagovara Komisija, taj je žalbeni razlog dopušten jer žalitelj ne traži od Općeg suda novu ocjenu dokaza i činjenica (pri čemu se ne poziva na iskrivljavanje činjenica), nego osporava pravnu kvalifikaciju tih činjenica jer je Opći sud, u biti, navodnu štetu kvalificirao kao „trenutačnu", ali ne kao „trajnu".

[12] Kao što je to naveo Opći sud u točki 29. pobijane presude, funkcija je tog roka, s jedne strane, osigurati zaštitu prava oštećene osobe, koja mora imati dovoljno vremena za prikupljanje odgovarajućih informacija u slučaju eventualnog podnošenja tužbe, i, s druge strane, izbjeći da se unedogled odgodi izvršenje prava te osobe na naknadu štete. Opći je sud u tom smislu naveo presude od 8. studenoga 2012., Evropaïki Dynamiki/Komisija (C-469/11 P, EU:C:2012:705, t. 33. i navedena sudska praksa) i od 7. srpnja 2021., Bateni/Vijeće (T-455/17, EU:T:2021:411, t. 62. i navedena sudska praksa).

[13] Vidjeti osobito presude od 19. travnja 2007., Holcim (Deutschland)/Komisija (C-282/05 P, EU:C:2007:226, t. 29.), i od 8. studenoga 2012., Evropaïki Dynamiki/Komisija (C-469/11 P, EU:C:2012:705, t. 34. i navedena sudska praksa).

[14] Vidjeti u tom smislu presude od 19. travnja 2007., Holcim (Deutschland)/Komisija (C-282/05 P, EU:C:2007:226, t. 30.), i od 28. veljače 2013., Inalca i Cremonini/Komisija (C-460/09 P, EU:C:2013:111, t. 60.).

13. U tom pogledu ističem, s obzirom na to da je plan poticaja obvezujuće prirode, da je navedena šteta nastala na datum donošenja tog plana [15], a činjenica da je taj plan proveden naknadno nije relevantna [16]. Valja smatrati da „trajna šteta" nije šteta koja nastaje tijekom jedinstvenog događaja, nego ona koja nastane i postupno se razvija, čiji se opseg povećava razmjerno proteklom vremenu [17]. Drugim riječima, uzrok štete ne predstavlja jedinstveni događaj, nego situacija koja traje, dok je u ovom slučaju navodna šteta nepromijenjena do donošenja plana poticaja.

14. Točno je da na datum donošenja plana poticaja žalitelj nije mogao odrediti točan iznos štete koji se mogao mijenjati ovisno o uspjehu ili neuspjehu tog plana. Međutim, na taj je datum mogao procijeniti maksimalan iznos navodne štete i osigurati sredstva potrebna za rješavanje takve mogućnosti. Uostalom, članku 340. drugom stavku UFEU-a ne protivi se pokretanje postupka pred Sudom kako bi se u načelu s dovoljnom sigurnosti utvrdila odgovornost Unije za prijeteću i predvidljivu štetu, iako se ne može precizno odrediti njezina visina [18].

15. Osim toga, čak i ako se smatra, kao što to čini žalitelj, da se navodna šteta počela pokazivati „od prve isplate" ili da su se njezini učinci postupno razvijali kako su zaposlenici prihvaćali plan poticaja, te okolnosti ipak ne znače da se ta šteta može kvalificirati kao „trajna". Prema mojem mišljenju, u takvoj situaciji, s jedne strane, nijedna pravna osnova ne omogućuje razlikovanje prve isplate od sljedećih [19] i, s druge strane, navedena bi se šteta umjesto toga sastojala od svih šteta povezanih s time da su zaposlenici uzastopno prihvaćali plan poticaja, pri čemu se na svaku od njih primjenjuje vlastiti rok zastare.

16. Međutim, u tom je pogledu, kao što to ističe Komisija u svojim pismenima, dovoljno istaknuti da je žalitelj utvrdio svoj zahtjev za naknadu štete time što se pozvao na rezervaciju upisanu u bilanci od 31. prosinca 2015. i nije podnio nijedan dokaz koji se odnosi na različite trenutke u kojima su zaposlenici prihvatili plan poticaja koji je predložio žalitelj.

17. S obzirom na prethodno navedeno, smatram da prvi žalbeni razlog treba odbiti.

Drugi žalbeni razlog

18. Drugi žalbeni razlog temelji se na povredi članka 340. stavka 2. UFEU-a jer je Opći sud isključio da nezakonito Komisijino postupanje predstavlja „dovoljno ozbiljnu povredu" prava Unije i jer nije pravilno primijenio kriterij ozbiljne i očite povrede tog prava. Prema žaliteljevu mišljenju, s jedne strane, Komisija nije raspolagala nikakvom marginom prosudbe kako bi procijenila predstavlja li FITD-ova intervencija u korist Tercasa državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a ili je, u svakom slučaju, raspolagala smanjenom marginom prosudbe i, s druge strane, Opći sud nije mogao uzeti u obzir činjeničnu i pravnu složenost predmeta na koji se odnosi odluka Tercas ili je, u svakom slučaju, trebao isključiti tu složenost u ovom slučaju.

[15] U okviru tužbe u prvostupanjskom postupku žalitelj je u biti priznao da je trošak koji se odnosi na taj plan „procijenjen unaprijed i u točno određenom trenutku tijekom financijske godine 2015." iako je „zapravo nastao tijekom idućih godina".

[16] Uostalom, žalitelj nije imao poteškoća prilikom kvantifikacije te štete na temelju iznosa izdvojenog 31. prosinca 2015.

[17] Vidjeti u tom smislu presudu od 28. veljače 2013., Inalca i Cremonini/Komisija (C-460/09 P, EU:C:2013:111, t. 80. i navedena sudska praksa). Vidjeti također Baranowska, N. i Machnikowski, P., „European Union", *Prescription in tort law: analytical and comparative perspectives*, Intersentia, Cambridge, 2020., str. 706. i Dimitrova, Y. i Picod, F., „La prescription dans l'action en responsabilité contre l'Union européenne", *Revue des affaires européennes*, 2021., br. 4, str. 858.

[18] Vidjeti osobito mišljenje nezavisnog odvjetnika N. Jääskinena u predmetu Inalca i Cremonini/Komisija (C-460/09 P, EU:C:2012:632, t. 45. i navedena sudska praksa).

[19] Osim toga, naglašavam proturječje u argumentima koje je istaknuo žalitelj koji, nakon što je tvrdio da se predmetna šteta nije mogla izračunati nego samo procijeniti prilikom uspostavljanja plana poticaja, tvrdi da je navodna šteta počela proizvoditi svoje učinke tek nakon prve isplate, odnosno od dana na koji se ta šteta nije mogla ni konačno izračunati.

19. U pobijanoj presudi Opći sud odlučio je da Komisija, unatoč pogreški u ocjeni koja joj se pripisuje [20], nije počinila dovoljno ozbiljnu povredu članka 107. stavka 1. UFEU-a jer nepravilnost koju je počinila nije nepovezana s uobičajenim, opreznim i pažljivim postupanjem institucije zadužene za nadzor primjene pravila tržišnog natjecanja [21].

20. Najprije podsjećam na to da, prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, dovoljno ozbiljna povreda pravnog pravila kojim se dodjeljuju prava pojedincima, koja se navodi među pretpostavkama izvanugovorne odgovornosti Unije, postoji kada institucija o kojoj je riječ očito i grubo ne poštuje granice svoje diskrecijske ovlasti [22]. Stoga utvrđivanje takvog nepoštovanja pretpostavlja utvrđenje nepravilnosti koju u sličnim okolnostima uobičajeno oprezno i pažljivo upravno tijelo ne bi počinilo [23].

21. Usto, kako bi se utvrdilo treba li povredu pravnog pravila Unije smatrati dovoljno ozbiljnom, valja uputiti na područje, uvjete i kontekst u kojem institucija djeluje, pri čemu su elementi koje u tom pogledu treba uzeti u obzir, među ostalim, stupanj jasnoće i preciznosti povrijeđenog pravila kao i opseg margine prosudbe koja se tim pravilom ostavlja tijelu Unije, složenost situacije koju valja urediti, teškoće u primjeni ili tumačenju tekstova kao i ispričivost ili neispričivost eventualne pogreške koja se tiče prava [24].

22. U tom je pogledu opseg margine prosudbe koji je povrijeđenim pravnim pravilom ostavljen tijelu Unije samo jedan od elemenata koje treba uzeti u obzir kako bi se utvrdilo je li to tijelo počinilo dovoljno ozbiljnu povredu tog pravila. Iako je riječ o relevantnom elementu koji treba ispitati u svakom slučaju, nepostojanje margine prosudbe, koja se ostavlja povrijeđenom odredbom, nema nužno za posljedicu to da je povreda te odredbe dovoljno ozbiljna. Naime, ovisno o okolnostima svakog slučaja, mogu se uzeti u obzir i drugi elementi s obzirom na kontekst u kojem je počinjena utvrđena povreda. Tako je moguća situacija u kojoj nepoštovanje pravnog pravila, kojim se dotičnom tijelu ne ostavlja nikakva margina prosudbe, nije, s obzirom na okolnosti svakog slučaja, očito i stoga dovoljno ozbiljno, osobito ako to nepoštovanje proizlazi iz ispričive pogreške koja se tiče prava s obzirom na teškoće u tumačenju teksta koji sadržava to pravilo [25].

[20] Prema mišljenju Općeg suda, nezakonitost odluke Tercas proizlazi iz konceptualne pogreške povezane sa zabunom između uvjeta koji se odnosi na pripisivost potpore i uvjeta koji se odnosi na državna sredstva, kao i Komisijina propusta da podnese i potkrijepi dostatne indicije na temelju kojih se može utvrditi da je predmetna mjera pripisiva državi (vidjeti u tom pogledu točku 115. pobijane presude).

[21] Vidjeti točke 114. do 123. pobijane presude.

[22] Vidjeti presudu od 11. siječnja 2024., Dyson i dr./Komisija (C-122/22 P, u daljnjem tekstu: presuda Dyson, EU:C:2024:11, t. 48. i navedena sudska praksa). Cilj je zahtjeva za dovoljno ozbiljnu povredu prava Unije, ma kakva bila narav predmetnog nezakonitog akta, izbjegavanje da rizik koji se sastoji od naknađivanja šteta koje su zatražile osobe o kojima je riječ ograniči sposobnost predmetne institucije da u potpunosti ispunjava svoje ovlasti u općem interesu, kako u okviru normativne aktivnosti ili aktivnosti koja uključuje izbore ekonomske politike tako i u području upravne nadležnosti a da unatoč tomu ne optereti pojedince posljedicama očitih povreda za koje nema izgovora (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 3. ožujka 2010., Artegodan/Komisija, T-429/05, EU:T:2010:60, t. 55. i navedena sudska praksa).

[23] Vidjeti presudu Dyson (t. 49. i navedena sudska praksa).

[24] Vidjeti presudu Dyson (t. 50. i 51. i navedena sudska praksa).

[25] Vidjeti presudu Dyson (t. 52. i 53. i navedena sudska praksa). Vidjeti i Wildemeersch, J., „Section 2 – Les conditions du recours en responsabilité", *Contentieux de la légalité des actes de l'Union européenne*, Bruylant, Bruxelles, 2019., str. 466. do 479. i Nicolaides, P., „The discretion of competition authorities and their liability for damage they cause with erroneous decisions", *European Competition Law Review*, 2024., sv. 45., br. 7, str. 308. do 316.

23. Stoga kriterij odgovornosti koji je primijenio Sud uključuje, s jedne strane, subjektivni element koji se odnosi na marginu prosudbe ostavljenu instituciji i, s druge strane, objektivne elemente povezane s kontekstom [26]. Iako u određenim situacijama obična povreda prava Unije može dovesti do utvrđenja postojanja dovoljno ozbiljne povrede kada se povrijeđenim pravilom tijelu Unije koje je počinilo tu povredu ostavlja samo smanjena margina prosudbe, odnosno kada se ona uopće ne ostavlja [27], takvo utvrđenje može proizlaziti samo iz svih okolnosti te povrede ako njihovo ispitivanje ne otkriva nijedan drugi relevantan element koji bi doveo do isključivanja očitog i grubog nepoštovanja te granice diskrecijske ovlasti [28].

24. U ovom je slučaju u presudama Tercas odlučeno da nezakonitost odluke Tercas u biti proizlazi iz dviju konceptualnih pogrešaka od kojih je prva povezana sa zabunom između uvjeta koji se odnosi na pripisivost potpore i uvjeta koji se odnosi na državna sredstva [29], a druga s ocjenom uvjeta pripisivosti potpore državi, koju u ovom slučaju dodjeljuje privatno tijelo, na temelju istog testa koji se primjenjuje kada potporu dodjeljuje javno poduzeće [30].

25. Kao prvo, kad je riječ o zabuni između uvjeta koji se odnosi na pripisivost potpore i uvjeta koji se odnosi na državna sredstva, utvrđujem da Komisija u odluci Tercas nije pravila razliku između tih dvaju uvjeta jer su, prema njezinu mišljenju, indicije povezane s navedenim uvjetima identične.

26. U tom pogledu ističem da nije neuobičajeno da Komisija, poput suda Unije, zajedno ocijeni određene sastavne kriterije državne potpore kad su ispitane činjenice zajedničke tim uvjetima [31]. To je osobito slučaj s uvjetima koji se odnose na prednost za korisnika i selektivnost mjere

[26] Vidjeti u tom smislu Lenaerts, K. i dr., *EU Procedural Law*, 2. izd., Oxford University Press, 2023., str. 501. Prema mišljenju tih autora, kriterij odgovornosti koji primjenjuju sudovi Unije uključuje subjektivni element povezan s diskrecijskom ovlasti kojom raspolaže institucija, tijelo, ured ili agencija, kao i uzimanje u obzir čimbenika kao što su, među ostalim, složenost situacija koje valja urediti, teškoće u primjeni ili tumačenju zakonodavstva, stupanj jasnoće i preciznosti povrijeđenog pravila prava Unije i neispričiva ili namjerna priroda pogreške.

[27] Primjerice, Sud je utvrdio da obična povreda prava Unije može biti dostatna za utvrđivanje postojanja dovoljno ozbiljne povrede tog prava, zbog koje može nastati izvanugovorna odgovornost Unije u slučaju u kojem Komisija, iako je bila dužna nadoknaditi poduzetniku iznos novčane kazne koju je privremeno platio, uvećan za zatezne kamate, nakon poništenja odluke kojom je utvrdila da je taj poduzetnik povrijedio članak 101. UFEU-a, nije isplatila te kamate (vidjeti u tom smislu presudu od 20. siječnja 2021., Komisija/Printeos, C-301/19 P, EU:C:2021:39, t. 104. i 105.).

[28] Vidjeti presudu Dyson (t. 54.). Drugim riječima, ne postoji nikakva automatska veza između nepostojanja diskrecijske ovlasti predmetne institucije i kvalifikacije povrede kao „dovoljno ozbiljne povrede prava Unije". Naime, iako ima odlučujući karakter, doseg diskrecijske ovlasti institucije na koju se to odnosi nije isključivi kriterij (vidjeti u tom smislu presudu Općeg suda od 3. ožujka 2010., Artegodan/Komisija, T-429/05, EU:T:2010:60, t. 59. i 60. i navedenu sudsku praksu).

[29] U točki 70. presude Tercas Općeg suda taj je sud u biti prigovorio Komisiji da u ovom slučaju nije pokušala jasno razlikovati pripisivost mjere državi od toga je li ta mjera dodijeljena korištenjem državnih sredstava, što su različiti i kumulativni uvjeti. U svojoj presudi Tercas Sud nije odlučio o tom aspektu, nego je samo ispitao uvjet pripisivosti spornih mjera talijanskim tijelima (vidjeti točku 64. te presude).

[30] Iz točaka 87. do 90. presude Tercas Općeg suda, koje su potvrđene točkom 67. presude Tercas Suda, proizlazi da se Komisija ne može osloniti na malu vjerojatnost nepostojanja stvarnog utjecaja i nadzora tijela javne vlasti nad privatnim subjektom koji dodjeljuje potporu, nego je dužna iznijeti i potkrijepiti dovoljne indicije kojima je moguće dokazati da je predmetna mjera donesena pod stvarnim utjecajem ili nadzorom tijela javne vlasti. Komisija u biti nije uzela u obzir nepostojanje „povezanosti na osnovi vlasništva kapitala" između takvog subjekta i države (vidjeti točku 73. presude Tercas Suda).

[31] Kao što to proizlazi iz sudske prakse Suda, popis sastavnih elemenata državne potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a sam se razlikuje prema tome mogu li se, ovisno o okolnostima, neki od tih elemenata zajedno razmotriti. Na temelju detaljnijeg popisa mogu se razlikovati sljedeći elementi: pripisivost mjere državi i korištenje državnih sredstava (vidjeti osobito presudu od 2. ožujka 2021., Komisija/Italija i dr., C-425/19 P, EU:C:2021:154, t. 58. i navedenu sudsku praksu); gospodarska prednost za korisnika (vidjeti osobito presudu od 24. srpnja 2003., Altmark Trans i Regierungspräsidium Magdeburg, C-280/00, EU:C:2003:415, t. 84. navedenu sudsku praksu); selektivnost mjere (vidjeti osobito presudu od 10. rujna 2024., Komisija/Irska i dr., C-465/20 P, EU:C:2024:724, t. 75. i navedenu sudsku praksu); narušavanje tržišnog natjecanja (vidjeti osobito presudu od 19. rujna 2000., Njemačka/Komisija, C-156/98, EU:C:2000:467, t. 33. i navedenu sudsku praksu) i prepreka trgovini među državama članicama (vidjeti osobito presudu od 7. ožujka 2024., Fallimento Esperia i GSE, C-558/22, EU:C:2024:209, t. 64. i navedenu sudsku praksu).

(primjerice kad je riječ o poreznim potporama)[32], uvjetima narušavanja tržišnog natjecanja i učincima na trgovinu među državama članicama[33] te, kad je riječ o onomu što je relevantno u ovom slučaju, uvjetima pripisivosti mjere državi i korištenja državnih sredstava[34].

27. Kao drugo, kad je riječ o ocjeni uvjeta pripisivosti potpore državi, točno je, kao što to proizlazi iz presuda Tercas[35], da se Komisija u ovom slučaju nije mogla osloniti na *malu vjerojatnost nepostojanja stvarnog utjecaja i nadzora tijela javne vlasti* nad FITD-om, nego je bila dužna utvrditi da je predmetna mjera potpore *donesena pod stvarnim utjecajem ili nadzorom tijelâ javne vlasti*. Prema mišljenju suda Unije, Komisija je u biti primijenila pogrešan test.

28. S obzirom na navedeno, smatram da se u okolnostima ovog slučaja od Komisije tražilo da ispita složen skup indicija kako bi utvrdila stupanj uključenosti javnih tijela u dodjelu mjera koje je dodijelilo tijelo, kao što je FITD, čija „privatna" priroda nije odmah jasna, osobito s obzirom na hibridnost tog tijela i njegovu povezanost s Talijanskom središnjom bankom[36]. Kao što je to pravilno priznao Opći sud u točki 120. pobijane presude, Komisija je trebala primijeniti pojam „državne potpora", u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, u osobito složenom pravnom i činjeničnom kontekstu u kojem je mjere potpore dodijelio privatni subjekt, ocjenjujući tako okolnosti i elemente na temelju kojih se može izvesti zaključak o pripisivosti mjere, činjeničnom i pravnom kontekstu nacionalnih mjera iz odluke Tercas, uključenosti predstavnika države u različite faze intervencije kao i javnom mandatu koji je bio povjeren FITD-u.

29. Uostalom, iako pojam „državna potpora" u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a predstavlja objektivan pojam, tumačenje njegovih sastavnih kriterija može, čak i kad ne zahtijeva složene činjenične ili ekonomske analize[37], otvoriti složena pravna pitanja, kao u ovom slučaju[38]. Naime, čak i ako ne postoji margina prosudbe, ispitivanje činjenica po samoj svojoj prirodi može prouzročiti poteškoće u tumačenju i, prije svega, u primjeni pravnih pojmova na kojima se ono temelji te dovesti do konceptualnih pogrešaka kao što su one koje se u ovom slučaju pripisuju Komisiji[39].

[32] Vidjeti osobito presudu od 21. prosinca 2016., Komisija/World Duty Free Group i dr. (C-20/15 P i C-21/15 P, EU:C:2016:981, t. 53. i navedena sudska praksa).

[33] Vidjeti osobito presudu od 27. lipnja 2017., Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania (C-74/16, EU:C:2017:496, t. 78.).

[34] Primjerice, u presudi Tercas Sud je pojasnio, u dijelu u kojem podsjeća na sudsku praksu, da kvalifikacija „državne potpore" u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a pretpostavlja ispunjenje četiriju uvjeta, od kojih je prvi „postojanje intervencije države ili intervencije putem državnih sredstava" (vidjeti točku 57. te presude).

[35] Vidjeti točke 87. do 89. presude Tercas Općeg suda i točke 65. do 67. presude Tercas Suda.

[36] Prema Komisijinoj definiciji FITD je privatan subjekt koji je održavao vrlo blizak odnos s javnim tijelima, osobito svojim sastavom, zadaćom, organizacijom, nastankom i razvojem mjere (vidjeti u tom smislu točke 121. do 131. odluke Tercas).

[37] To je osobito slučaj s primjenom „načela privatnog subjekta" u okviru ispitivanja uvjeta prednosti za korisnika (vidjeti primjerice presudu od 11. studenoga 2021., Autostrada Wielkopolska/Komisija i Poljska, C-933/19 P, EU:C:2021:905, t. 116. i navedenu sudsku praksu).

[38] Vidjeti primjerice Merola, M. i Caliento, F., „Is the notion of aid broadening or shrinking over time, and if so, why? A subjective view on the rationale of the case law", *EU State Aid Law*, Edward Elgar Publishing, Cheltenham, 2020., str. 18. do 53. Ti autori navode nekoliko primjera kojima se ističu poteškoće svojstvene definiciji državne potpore, osobito kad je riječ o pojmu „državna sredstva" (vidjeti konkretno str. 26. do 31.), a također utvrđuju da se u posljednje vrijeme povećao broj predmeta u kojima je Sud ukinuo presude Općeg suda.

[39] U tom pogledu vrijedi napomenuti da je Sud presudu Tercas donio u sastavu velikog vijeća.

30. Stoga smatram da, čak i ako je Komisija u ovom slučaju raspolagala smanjenom, pa čak i nepostojećom marginom prosudbe, složenost situacije koju je ispitala i dalje je relevantna kako bi se provjerilo je li ta institucija počinila dovoljno ozbiljnu povredu prava Unije [40]. Stoga relevantan kriterij za ocjenu postojanja „dovoljno ozbiljne povrede" ostaje u svakom slučaju kriterij postupanja pažljive uprave.

31. Iz toga slijedi da se pogreške koje je u ovom slučaju počinila Komisija mogu kvalificirati kao „puke pogreške u ocjeni", koje nisu dovoljne, kao takve, kako bi se zaključilo da postoji očita i teška povreda prava Unije, odnosno drugim riječima, nepravilnost koju uobičajeno oprezno i pažljivo upravno tijelo ne bi počinilo u sličnim okolnostima, koja može dovesti do utvrđivanja odgovornosti Unije [41].

32. S obzirom na prethodno navedeno, predlažem da se drugi žalbeni razlog odbije.

Treći žalbeni razlog

33. Treći žalbeni razlog temelji se na povredi članka 340. drugog stavka UFEU-a i članka 91. točke (e) te članka 96. Poslovnika Općeg suda jer je potonji sud zaključio da ne postoji uzročna veza između Komisijina nezakonitog postupanja i navodnih šteta, odnosno smanjenja povjerenja klijenata u žalitelja [42].

34. U skladu sa sudskom praksom Suda, uvjet povezan s uzročnom vezom u biti se odnosi na postojanje dovoljno izravne uzročno-posljedične veze između postupanja institucija Unije i štete, a koju mora dokazati tužitelj, tako da postupanje koje se stavlja na teret mora biti odlučujući uzrok štete [43].

35. U ovom slučaju žalitelj prigovara Općem sudu, kao prvo, da je, kako bi se isključilo postojanje uzročne veze između Komisijina postupanja i osnova štete koje su povezane s gubitkom klijenata, odlučio da žalitelj nije razlikovao vlastite klijente od Tercasovih niti je pojasnio vrijednosti koje se mogu pripisati svakome od njih.

[40] Vidjeti točke 23. i 24. ovog mišljenja. Naime, u takvim bi situacijama zahtjev *dovoljno ozbiljne* povrede prava Unije bio lišen korisnog učinka kad bi bilo koja povreda koju počini Komisija, kao i svaka javna uprava koja djeluje u područjima svoje stručnosti, bila dovoljna za ispunjavanje tog zahtjeva.

[41] Da ponovim Komisijina očitovanja iznesena na raspravi, riječ je o situaciji u kojoj je ta institucija počinila pogrešku (i u tom je pogledu priznala propust), kojom ipak ne prekoračuje ono što se očekuje od pažljive uprave (i koja je, u takvom slučaju, trebala priznati svoj veliki propust).

[42] Vidjeti točke 132. do 161. pobijane presude.

[43] Vidjeti osobito presudu od 27. travnja 2023., Fondazione Cassa di Risparmio di Pesaro i dr./Komisija (C-549/21 P, EU:C:2023:340, t. 114. i navedena sudska praksa). Vidjeti u tom smislu također Lenaerts, K. i dr., *EU Procedural Law*, 2. izd., Oxford University Press, 2023., str. 512. do 514. Kao što to ističu ti autori, u sudskoj praksi Suda ne postoji standardni izraz kad je riječ o tom zahtjevu, koji sud Unije navodi na različite načine, pri čemu je glavna temeljna ideja da je Unija odgovorna samo za štetu koja je izravna posljedica nezakonitih radnji ili postupanja njezinih institucija, tijela, ureda ili agencija (vidjeti i Wildemeersch, J., „Section 2 – Les conditions du recours en responsabilité", *Contentieux de la légalité des actes de l'Union européenne*, Bruylant, Bruxelles, 2019., str. 484. do 487.). Usto, neki pak autori prave razliku između, s jedne strane, pojma „činjenična uzročna veza" koji odgovara na pitanje je li nezakonito postupanje „conditio sine qua non" istaknute štete i, s druge strane, pojma „pravne uzročne veze" kojim se nalažu dodatni zahtjevi kako bi se isključila odgovornost institucija ili tijela Unije za predaleku štetu, pri čemu se zahtijeva da šteta dovoljno izravno proizlazi iz nezakonitog postupanja, da postoji dovoljno izravna veza između postupanja i štete ili da je postupanje odlučujući uzrok štete (vidjeti u tom smislu Biondi, A. i Farley, M., *The right to damages in European law*, Kluwer Law International, 2009., str. 146. do 154.). Ista razlika navodi se u mišljenju nezavisne odvjetnice T. Ćapeta u predmetu WS i dr./Frontex (Zajednička operacija vraćanja) (C-679/23 P, EU:C:2025:427, t. 101. do 109.). Za komparativnu studiju različitih pristupa uzročnosti u različitim državama Europske unije vidjeti i Infantino, M. i Zervogianni, E., „The European Ways to Causation", *Causation in European Tort Law*, Cambridge University Press, 2017., str. 85. do 128. i Bussani, M., Sebok, A., J. i Infantino, M., „Causation", *Common Law and Civil Law Perspectives on Tort Law*, Oxford Academic, internetsko izdanje, 2022., str. 177. do 212.

36. Međutim, suprotno onomu što tvrdi žalitelj, Opći sud nije samo utvrdio da žalitelj nije razlikovao svoje klijente od Tercasovih, nego je odlučio da on nije iznio posebne argumente kojima bi se utvrdilo može li se Tercasov gubitak klijenata i izravnih depozita pripisati odluci Tercas [44], što žalitelj nije osporavao.

37. U svakom slučaju, u pobijanoj presudi Opći sud odlučio je da su odluke žaliteljevih klijenata, koje su uzrokovale navodnu štetu, donesene u okviru ocjena i procjena koje su potonji izvršili u pogledu svojih financijskih interesa uzimajući u obzir sljedeće okolnosti: najprije, žaliteljevi klijenti nisu imali nikakvu obvezu koja proizlazi iz odluke Tercas; nadalje, ta odluka nije sadržavala nijedan element koji bi upućivao na to da žalitelj ne može donijeti alternativne mjere u korist Tercasa ili kojim bi se umanjila žaliteljeva vjerodostojnost i povjerenje njegovih klijenata u njega; naposljetku, talijanska vlada i žalitelj su nakon objave odluke Tercas naveli da su mjere dobrovoljne intervencije već bile spremne i da, slijedom toga, iz odluke Tercas ne bi proizišao nikakav negativan učinak [45].

38. U tom pogledu žalitelj samo kritizira zaključke Općeg suda a da pritom nije dokazao da se temelje na pogreški koja se tiče prava ili na iskrivljavanju činjenica ili dokaza.

39. Kao drugo, žalitelj prigovara Općem sudu da je pogrešno uputio na presudu Fondazione Cassa di Risparmio di Pesaro i dr./Komisija [46].

40. U tom je pogledu dovoljno istaknuti da je Opći sud uputio na tu presudu samo kako bi odbio žaliteljev argument prema kojem je on potvrdio svoj položaj te je zaključio da navedena presuda nije dovoljna da se utvrdi postojanje uzročne veze. Stoga se kritikama koje je iznio žalitelj ne može dovesti u pitanje ocjena Općeg suda, koji se ne oslanja na tu presudu.

41. Kao treće, žalitelj prigovara Općem sudu da je utvrdio da su različiti elementi pridonijeli nastanku navodnih šteta.

42. U tom pogledu podsjećam na to da je prema sudskoj praksi Suda potrebno da je istaknuta šteta stvarno prouzročena postupanjem koje se stavlja na teret institucijama. Naime, čak i u slučaju eventualnog doprinosa institucija Unije šteti čija se naknada traži, taj doprinos mogao bi biti suviše udaljen zbog drugih čimbenika, kao što je odgovornost trećih osoba ili, ovisno o slučaju, tužiteljâ [47]. Usto, iako pitanje postojanja uzročne veze između događaja koji je prouzročio i štete predstavlja pravno pitanje i obuhvaćeno je, kao takvo, nadzorom Suda u kontekstu žalbenog postupka [48], činjenična ocjena Općeg suda u pogledu uzročne veze, s druge strane, izvan je nadležnosti Suda u žalbenom postupku, osim u slučaju iskrivljavanja činjenica i dokaza [49]. Takvo

[44] Vidjeti točku 137. pobijane presude.

[45] Vidjeti točke 138. do 141. pobijane presude.

[46] Presuda od 27. travnja 2023. (C-549/21 P, EU:C:2023:340). Žalitelj osobito naglašava da je, za razliku od predmeta u kojem je donesena ta presuda, u kojem je Komisija izvršavala pritiske na talijanska tijela koji se nisu odnosili na konkretnu mjeru, Komisija u ovom predmetu donijela obvezujuću odluku.

[47] Vidjeti u tom smislu presudu od 18. ožujka 2010., Trubowest Handel i Makarov/Vijeće i Komisija (C-419/08 P, EU:C:2010:147, t. 59. i navedena sudska praksa). Naime, u sudskoj praksi pojam „dovoljno izravna veza" usko se tumači, kao što to, među ostalim, potvrđuje Opći sud kad je presudio da sama činjenica da je navodno nezakonito postupanje institucije ili tijela Unije o kojem je riječ bilo nužan uvjet (*conditio sine qua non*) nastanka štete, u smislu da ta šteta ne bi nastala da nije bilo tog postupanja, nije dovoljna da bi se utvrdila dovoljno izravna uzročna veza u smislu te sudske prakse (vidjeti osobito u tom smislu presudu Općeg suda od 23. svibnja 2019., Remag Metallhandel i Jaschinsky/Komisija, T-631/16, EU:T:2019:352, t. 52. i navedenu sudsku praksu). Vidjeti također Havu, K. i Kurki-Suonio, S., „Damages Liability of the EU for Harm Caused by Excessive Duration of Court Proceedings", *European Public Law*, 2021., sv. 27., br. 2, str. 305. do 330.

[48] Vidjeti u tom smislu osobito presudu od 16. srpnja 2009., Komisija/Schneider Electric (C-440/07 P, EU:C:2009:459, t. 192.).

[49] Vidjeti u tom smislu osobito presudu od 19. listopada 2017., Agriconsulting Europe/Komisija (C-198/16 P, EU:C:2017:784, t. 22.).

se iskrivljavanje može utvrditi samo kada očito proizlazi iz sadržaja spisa a da pritom nije potrebno provesti novu ocjenu činjenica i dokaza, i kada je i bez izvođenja novih dokaza ocjena postojećih dokaza očito pogrešna [50].

43. U ovom slučaju žalitelj osporava četiri od pet elemenata koje je Opći sud uzeo u obzir u točkama 144. do 149. pobijane presude kako bi isključio postojanje uzročne veze između Komisijina postupanja i navodne štete, odnosno, kao prvo, postojanje gubitaka upisanih u bilanci za 2015.; kao drugo, nedostatak informacije za ulagatelje, što je dovelo do primjene upravnih sankcija i pokretanja kaznenih istraga; kao treće, činjenicu da je tijekom 2013. Tercas već bio banka koja propada i, kao četvrto, okolnost da se troškovi koji proizlaze iz mjera ublažavanja navodnih negativnih učinaka odluke Tercas ne mogu pripisati toj odluci [51].

44. Najprije smatram, suprotno žaliteljevim argumentima, da se učinak potencijalnih istodobnih uzroka ne može nužno ograničiti na određivanje iznosa naknade, ali može, ovisno o slučaju, utjecati na samo postojanje uzročne veze između postupanja koje se stavlja na teret i navodne štete.

45. Kao prvo, kad je riječ o gubicima upisanima u bilanci za 2015., žalitelj tvrdi da bi, prema mišljenju njegovih stručnjaka, ti gubici mogli u najboljem slučaju pridonijeti udjelu gubitaka klijenata, koji ti stručnjaci utvrđuju na 50 % [52]. Međutim, on nije dokazao da pobijana presuda sadržava iskrivljene činjenice ili dokaze niti osporava druge kontekstualne elemente koje je Opći sud u tom pogledu uzeo u obzir, odnosno, prije svega, činjenicu da se od preuzimanja Tercasa 2014. žaliteljevi financijski pokazatelji nisu prestali pogoršavati i da je smanjenje jedinične vrijednosti dionica u njegovu vlasništvu, o čemu je odlučeno kao odgovor na odobrenje žaliteljeva godišnjeg izvješća za 2015. i istodobno s njim (konkretnije, 24. travnja 2016.), dovelo do nezadovoljstva njegovih klijenata [53]; nadalje, utvrđenje da je prije donošenja odluke Tercas, konkretno između prosinca 2014. i prosinca 2015., žalitelj već izgubio 4,9 % svojih izravnih depozita [54]; naposljetku, okolnost da je reforma kreditnih unija, koju je sâm žalitelj utvrdio kao jedan od razloga zbog kojih je trebao preispitati svoj poslovni plan za razdoblje 2015. – 2019. i zamijeniti ga novim planom za razdoblje 2016. – 2020., također pridonijela narušavanju povjerenja njegovih klijenata [55].

46. Kao drugo, kad je riječ o činjenici da su sankcije naložene upravi, prema žaliteljevu mišljenju, donesene nakon nastanka istaknute štete, valja utvrditi da je u pobijanoj presudi Opći sud utvrdio da iz odluka Commissione Nazionale per le Società e la Borsa (Consob) (Državna komisija za trgovačka društva i burzu, Italija) proizlazi da u okviru povećanja kapitala koja su provedena između studenoga 2014. i lipnja 2015. žalitelj nije obavijestio ulagače o primijenjenoj metodi i stoga je odredio višu cijenu dionica od one koju je odredio stručnjak zadužen za njezino određivanje, tako da su protiv žaliteljeve uprave izrečene upravne sankcije i pokrenute kaznene

[50] Vidjeti u tom smislu osobito presudu od 1. kolovoza 2025., Francuska i Komisija/CWS Powder Coatings i dr. (C-71/23 P i C-82/23 P, EU:C:2025:601, t. 67. i navedena sudska praksa).

[51] S druge strane, žalitelj ne osporava ocjenu Općeg suda, izloženu u točki 148. pobijane presude, prema kojoj nije objasnio zašto ga je odluka Tercas spriječila da privuče nove klijente, iako je o dobrovoljnoj intervenciji (koja je zamijenila FITD-ovu intervenciju u korist Tercasa i koja nije bila odobrena tom odlukom) već odlučeno dva mjeseca nakon odluke Tercas. Međutim, dvojim u pogledu toga da se samim tim elementom može osporiti ocjena Općeg suda koja se odnosi na istodobne uzroke navodne štete.

[52] Time sâm žalitelj priznaje postojanje dodatnog čimbenika koji može pridonijeti navodnoj šteti.

[53] Vidjeti točku 144. pobijane presude.

[54] Vidjeti točku 146. pobijane presude.

[55] Vidjeti točku 153. pobijane presude.

istrage, koje su započete 2017.[56]. Stoga, prema ocjeni Općeg suda, te sankcije koje su donesene nakon razdoblja u kojem je navodno nastala šteta samo potvrđuju žaliteljevo ranije postupanje, koje je vjerojatno bilo uzrok gubitka povjerenja njegovih klijenata.

47. Kao treće, kad je riječ o ranijem Trecasovu propadanju[57], žalitelj tvrdi da to propadanje ne može biti odlučujući uzrok štete o kojoj je riječ jer je to već dugo poznata okolnost i da zbog tog propadanja postupku žaliteljeva preuzimanja Tercasa od 2014. nije prethodilo samo FITD-ovo potpuno pokrivanje Tercasova financijskog deficita, nego i dodatne intervencije konsolidacije Tercasova i žaliteljeva kapitala. Valja, međutim, utvrditi da ti argumenti ne dokazuju da Tercasova financijska situacija nije bila loša, niti da je Opći sud u tom pogledu iskrivio činjenice ili dokaze.

48. Kao četvrto, kad je riječ o troškovima koji proizlaze iz mjera ublažavanja navodnih negativnih učinaka odluke Tercas[58], žalitelj nije dokazao da ne bi došlo do smanjenja depozita ili gubitka klijenata da nije donesena ta odluka, niti da su korektivne mjere zapravo bile donesene kao odgovor na gubitke koji su konkretno povezani s navedenom odlukom, a ne s drugim okolnostima.

49. Kao četvrto, žalitelj prigovara Općem sudu da je odlučio da tehnička izvješća koja je podnio žalitelj – odnosno jedno koje je sastavio revizorski ured, a drugo sveučilišni profesor – nisu pouzdana, a da pritom nije naložio vještačenje u smislu članka 91. točke (e) i članka 96. Poslovnika Općeg suda.

50. Međutim, konstatiram da Opći sud u pobijanoj presudi nije doveo u pitanje pouzdanost tih izvješća. Suprotno tomu, smatrao je, kao prvo, da tehničko izvješće revizorskog ureda nije dokaz da je odluka Tercas izravan i odlučujući uzrok te štete; kao drugo, da je pouzdanost tehničkog izvješća sveučilišnog profesora oslabljena zbog činjenice da se u samom izvješću priznaje da je žalitelj 2015. pretrpio znatan gubitak i da je od kraja 2016. odluka Tercas samo jedan čimbenik iz kojih proizlazi navodna šteta; te, kao treće, da ta dva izvješća, koja se osim toga temelje na dokumentima koje je dostavio žalitelj, ne sadržavaju nikakvu pravnu analizu koja se odnosi na uzročnu vezu između odluke Tercas i navodne štete[59].

51. U svakom slučaju, čini mi se, još jednom, da žalitelj samo osporava ocjenu činjeničnih okolnosti koju je proveo Opći sud, pri čemu predlaže novu ocjenu a da pritom ne dokazuje niti ističe postojanje iskrivljavanja činjenica ili dokaza.

52. Usto, kad je riječ o argumentu prema kojem je Opći sud odbio predmetna tehnička izvješća a da pritom nije naložio vještačenje, valja naglasiti da je ocjena svrsishodnosti donošenja mjere upravljanja postupkom ili mjere izvođenja dokaza u isključivoj nadležnosti suda Unije, koji to nije dužan učiniti kada odluči da elementi koje su podnijele stranke nisu dovoljni za ocjenu postojanja uzročne veze.

53. S obzirom na prethodno navedeno, predlažem da se odbije treći žalbeni razlog.

[56] Vidjeti točku 145. pobijane presude.

[57] Vidjeti točku 146. pobijane presude.

[58] Vidjeti točku 149. pobijane presude.

[59] Vidjeti točke 156. i 158. pobijane presude.

Zaključak

54. S obzirom na sva prethodno navedena razmatranja, predlažem Sudu da odbije žalbu.